

***Hırsız* Sözcüğünün Kökeni Üzerine**

Emrah Bozok¹

Özet

Türkiye Türkçesinde kullanılan *hırsız* sözcüğünün Türkçe kökenli olup olmadığı noktasında kaynaklar arasında görüş birliği olmadığı görülmüştür. Sözcük üzerine yanlış değerlendirmelerin yapıldığı da tespit edilmiştir. *Hırsız* sözcüğü üzerindeki bu problemi çözüme kavuşturmak ve yeni bir bakış açısıyla sözcüğe dair bir etimoloji önerisi gerekli görülmüştür. Bu bakımdan, sözcüğün kökenini açıklayan bazı kaynaklarda çelişkili ve dil mantığına uymayan açıklamalar verildiği görülmüş; bazılarında ise sözcüğe dair herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Eş zamanlı bakış açısıyla tespitinin zor olduğu görülen *hırsız* sözcüğünü, art zamanlı bir bakış açısıyla ele almak yerinde olacaktır. Sözcüğün Türk dilinde görüldüğü ilk dönemden itibaren günümüze kadar diğer Türk boylarındaki görünümünü de dahil ederek *hırsız* sözcüğü gözlemlenmiştir. Sözcüğün Türk dilinin diğer gruplarında görülmeyip sadece Oğuz grubunda görülen bazı sözcükler gibi burada ortaya çıktığı görülmüştür. Oğuz grubu Türk lehçelerinde sözcüğün nasıl kullanıldığına da bakılarak bir yoruma gidilmiştir. Art zamanlı bakış açısıyla sözcüğün farklı bir tabana dayandırılabilmesine dair yeni bir görüş araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Hırsız*, İştikaklı İkileme, Eski Türkçe.

On the Origin of the Word *Thief*

Abstract

Whether or not the word *thief* used in Turkish is of Turkish origin is uncertain in the literature. It is determined that there is no consensus on the sources. There have also been incorrect evaluations of the word. It is necessary to solve the problem on the word of the thief. An etymology proposal for the word has been deemed necessary from a new perspective. In this subject, some sources that explain the origin of the word are given contradictory and non-language explanations; in some cases, no statement was made about the word. It would be appropriate to take the word *thief* from a concurrent point of view, which is seen as difficult to detect, from a point of view. The word *thief* was observed by including the appearance of the other Turkish tribes from the first period until the present day. It was seen that the word was not seen in other groups of Turkish language only here, like some words seen in Oğuz group. The Oğuz group was interpreted in Turkish dialects by looking at how the word was used. With this study, a new view that the word can be based on a different base with the perspective of time is brought to the attention of the researchers.

Key Words: *Thief*, Same Root-Derived Reduplication, Old Turkish.

Giriş

Türkçe Sözlükte *hırsız* “*başkasının malını çalan kimse, uğru.*” (TS, 2011: 1094) olarak tanımlanmaktadır. Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati’nde ise *hırsız* < *hırsuz*, *hırsuz* sözcüğüne de “*kanun dinlemeyen, asi yaramaz, hayırsız, eşkıya, başkasının malını çalan, mal gasp eden, hırsız*” (Tietze, 2009: 308) şeklinde karşılık verilerek < *hayr+sız*

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, elmek: emrahbozok@gmail.com.

şeklinde sözcüğün kökenine dair bir değerlendirmede bulunulmuştur. Türkiye Türkçesi üzerine etimolojik sözlük çalışmalarından Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü'nde (Eren, 1999) ve Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü'nde (Gülensoy, 2011) *hırsız* sözcüğüne yer verilmemiştir. Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü'nde *hırsız* sözcüğü için, “*Kırgız (bir Türk topluluğu)-dan kırgız-hırsız (Kırgızların ılgarcı, saldırgan, alıp kaçıcı olmalarından) k-h dönüşümü ve ır (utanma, sıkılma) bundan ırsız (utanmaz, sıkılmaz, saygısız) türemiş olarak kabul edip sözün kökü kır/hır-ır bağlantısı içinde kalıyor.*” (Eyüboğlu, 1991: 324) şeklinde bir açıklama verilmiştir.

Türkçe Sözlükte *hırsız* sözcüğüyle bağlantılı olabilecek *hırlı* sözcüğü de yer almakta ve “1. İşinde doğru, uslu, iyi (kimse). 2. Yaramaz, şımarık, kötü (kimse). **hırlı mıdır, hırsız mıdır?** Bir kimsenin ahlakı, kişiliği hakkında kuşku duyulduğunda kullanılan biz söz: Ben onu tanımıyorum; hırlı mıdır, hırsız mıdır?” (TS, 2011: 1093) örnekleri de verilerek madde açıklanmıştır. Ancak burada *hırlı* için verilen anlamların biri olumlu diğeri ise olumsuz olduğundan birbiriyle çelişkilidir. Bir sözcük bağlam içinde olumlu veya olumsuz bir anlamı karşılayabilir. Ancak tek başına hem olumlu hem olumsuz bir anlamı karşılaması pek mümkün değildir. Hırlı sözcüğüne anlam olarak yakın olabilecek sözcüklerden *hır* sözcüğü “*kavga, dalaş, hırgür* sözcüğü ise *geçimsizlik, kavga*” (TS, 2011: 1093) olarak verilmiştir.

Hırsız sözcüğüne ilk bakışta basit bir düşünceyle Türk dilinde olumsuzluk ve yokluk bildiren +sIz eki üzerinden bir tahlil ile < *hır* + *sız* şeklinde yorum yapmak gayet mantıklı ve kolay bir yaklaşımdır. Ancak işin zor olan kısmı, isim kökü olan *hır*'a bir açıklama getirebilmektir. Sözcüğe, *kavga, dalaş, hırgür* (TS, 2011: 1093) anlamları üzerinden +sIz eki ile bir türetme yapıldığında anlam matematikteki çarpım kuralı gibi iki olumsuzun bir olumlu edeceği sonucunu doğurur ki bu yaklaşım *kavgasız, dalaşsız, hırgürsüz* anlamlarıyla bizi *hırsız* sözcüğünden farklı anlamlara doğru yönlendirir. O halde eklendiği sözcüklere olumsuzluk ve yokluk anlamı kazandıran +sIz ekinin olumlu bir anlam taşıyan bir *hır* sözcüğüne eklenmiş olması gerekir.

Türkiye Türkçesinde *hırlamak* < *hır* + *la* -*mak* dışında *hır* sözcüğünü tanımlayabileceğimiz olumlu bir anlam taşıyan taban yoktur. Dolayısıyla da sözcüğe *hırlamak* bağlamından hareketle bir açıklama getirirsek yansıma bir sözcük olarak tanımlayabileceğimiz *hır* sözcüğünü düşünebiliriz. Bu bakış açısıyla taban olan *hır* sözcüğünü “ses” olarak kabul edip *hırsız* sözcüğünü < *hır* + *sız* “sessiz” olarak düşünmemiz gerekebilir.

Hırsız sözcüğünü bu bakışla çözüme kavuşturmamıza sözcüğün çağdaş lehçelerimizdeki karşılıkları izin vermez. Çünkü kabul etmek gerekir ki dillik ölçütler gereği fonetik,

morfolojik bir ortaklık veya semantik açıdan, sözcüğün türetilmesinde bir benzerlik bulunması gerekir. Lehçelerimizde *hırsız* sözcüğüne baktığımızda: Azer. *oğru*; Bşkr. *bur*, *karak*, *uğrı*; Kzk. *ur*; Krgz. *ūri*, *ūri-keski*; Özbk. *oğri*; Tatr. *karak*, *uğrı*, *bur*; Trkm. *oğrı*; Uygr. *oğri* (KTLS, 1991: 338) şeklinde olduğunu ve DLT’de *hırsız* sözcüğüne karşılık olarak verilen *ogrı* (DLT, 2014: 771) sözcüğünün esas alındığını görebiliriz. *Ogrı* sözcüğünün DLT’deki diğer bir anlamı da ***ogrı*** (<***ogrı***) *bir şeyin altı, aşağısı, yerin altındaki* maddesinde verilmiştir (DLT, 2014: 771).

DLT’de *ır* “*utanma*” sözcüğü için *er ır boldı* örneği verilerek “*Adam utandı*” (DLT, 2014: 16) anlamı açıklanmıştır. Türk dili tarihi, bize Türkçe sözcüklerin *h-* sesini söz başında *adak~hadak* gibi bir lehçe özelliği olarak bulunabileceğini veya söz başında *kanı* > *hani*, *kangı* > *hangi* gibi *k-* > *h-* > *h-* şeklinde bir ses değişikliği ile mümkün olabileceğini gösterir. *Hır* sözcüğünü, (*h*)*ır* şeklinde *ır*’a dayandırıp söz başı *h-* sesinin türediğini de düşünebiliriz.

Eski Uygur Türkçesinde, bir iştikaklı ikileme² olarak *kır kırtış* “yüz, çehre, görünüş, güzel yüz” örneği bulunmaktadır: “*Han lagkika y(a)rlıkamış üdte ançakya tapsızı bar erser ym[e] kırı kırdışi ögi köngül[i] neng işilmedük erdi*” (Huan VII, 1298-1302). “Han Lagkika buyurmuş (bu) zamanda bu kadar isteksizi, arzusuzu var ise ve yüzü görünüşü, akli gönlü hiç azalmamıştı.” İsim + isim şeklinde oluşmuş olan iştikaklı ikilemelerin en önemli özelliklerinden birisi, bu ikilemeyi oluşturan birinci unsurun diğer sözcüğün kökenine dair bir ipucu vermesi veya bizzat kök halinde bulunmasıdır. İşte, *kır kırtış* iştikaklı ikilemesi bize “bet beniz, yüz rengi, yüz güzelliği” anlamlarına gelen *kırtış*³ sözcüğünün kökünün *kır* olabileceğini işaret eder.

Uygur metinlerinden Altun Yaruk, *kır* sözcüğü için bir örnek barındırır: “*ilinçü mengi oyun kırı uğurınta*” (AY, 1994: 101₂₀ [107]) “eğlence neşesi, oyun görüntüsü sayesinde”. İfadede *kır* sözcüğünün *oyun kırı* tamlaması içinde geçmesi ve tamlamanın da bir başka tamlama olan *ilinçü mengi* ile birlikte kullanılması ifadenin eğlence neşesi, oyun yüzü anlamını vermemize imkân sağlar.

Kırtış sözcüğünün Uygur metinlerinde hem tek başına “*olarning .. bodın sının kırtışın .. savın sözün ulatı .. töz-in eriğın*” (AY, 1994: 593₂₁ [314]) “onların bedeniyle yüzüyle sözüyle birlikte temel kuvvetiyle” hem de “*ön taraf, renk, çöl*” (Clauson, 1972: 167) manaları

² İştikaklı ikileme terimi üzerine bir yüksek lisans tezi ve bir makale bulunmaktadır. Emrah BOZOK, Eski Uygur Türkçesinde İştikaklı İkilemeler (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2012. Ferruh AĞCA, Eski Uygurca İştikaklı İkilemeler Üzerine, Alkış Bitiği. Kemal Eraslan Armağanı (Ed. Bülent GÜL), TKAE, Ankara, 2015: 17-30.

³Clauson, *kırtış* sözcüğü için *insan derisinin yüzeyi* (1971: 649) şeklinde bir açıklama getirmiş ve çok da mantıklı olmayan bir açıklamayla sözcüğü **kirt-* eylemine dayandırarak bir etimoloji tasarlamıştır. Bu değerlendirme ayrı bir çalışmamıza konu olacağı için ve burada asıl konudan uzaklaşmamak adına daha fazla ayrıntıya girmeden geçiyoruz.

bulunan *öng* sözcüğü ile beraber *öng kırtış* şeklinde ikili kullanımları da mevcuttur. Hatta *öng* sözcüğünün aynı anlam dairesinde *körk* ile birlikte *öng körk* “renk, şekil” (Bayat ve Aliyeva, 2008: 172); *mengiz* ile birlikte *körk mengiz* “şekil, görünüş” (Bayat ve Aliyeva, 2008: 120) anlamlarında başka ikili kullanımları da kaynaklar tarafından tespit edilmiştir: “*tınlıglarning yalınlig .. öngi kırtışı isilür .. küçi küsüni yme alkanıp .. küçsireyür kevilür..*” (AY, 1994: 558₁₃ [300]) “canlıların parlak yüzü, çehresi azalır gücü kuvveti yine tükenip güç kaybeder zayıflar”.

Uygur metinlerinde *öng kırtış* ikilemesinin olumlu anlamda kullanımının yanında +sIz biçimbirimi ile birlikte olumsuz kullanımlarının da olması *hırsız* sözcüğüne dair değerlendirmemizde önemli bir veriyi oluşturmaktadır: “*kaçan kişi ajunıta togdukta öngsüz kırtışsız sevigisiz taplagsız bolmuşların*” (AY, 1994: 299₁₇ [187]) “ne zaman insan dünyasında doğduğunda yüz­süz sevimsiz rızasız olmuşlar ile”; “*kişi yalanguklar .. iglig kemlig arıglıg .. öngsüz kırtışsız bolurlar*” (AY, 1994: 557₁₃ [299]) “inanlar hastalıklı zayıf yüz­süz (sevimsiz) olurlar”.

DLT’de *kırtış* sözcüğünü “*insanın ve başka şeyin yüz rengi*” olarak görmekteyiz. Kaşgarlı Mahmud, sözcüğe örnek kullanım olarak *körklüg kırtışlıg kişi* “yüz rengi güzel olan insan” ifadesi ile *yir kırtışı* “*dünyanın yüzeyi ve sözcüğün açıklamasında ise her şeyin de yüzeyine kırtış denmez* diyerek bir uyarıda bulunur” (DLT, 2014: 201). DLT’de ayrıca “*gizli düşman*” anlamında *kır yagı* (DLT, 2014: 142) ifadesi geçmektedir. Söz konusu ifadeyi görünmeyen, gizli, açıkta olmayan anlamıyla düşman için bir niteleyici olarak düşünebiliriz. Aynı dil mantığı ile günümüzde *hırsız* sözcüğünün oluşmuş olması da düşünülebilir.

DLT’de *hırsız* anlamında çağdaş lehçelerimizde de yaygın olarak kullanılan *ogrı* (DLT, 2014: 771) sözcüğü on iki ayrı yerde geçmektedir. Bunlardan *ogrıla-* “*çalmak*” (DLT, 2014: 138), *ogrı* (<*ogırı*) “*birşeyin altı, aşağısı, yerin altındaki*” anlamları ve sözcüğün diğer şekilleri geçmektedir. *ogurla-* anlatılırken *er tawar ogurladı* “*Adam malı çaldı, çünkü onun zamanını ve fırsatını kolladı.*” şeklinde bir açıklama yer alır ve sözcüğün *ogrı*’dan geldiğine dair örnek olarak *begim özin ogurladı/ yarag bilip uğurladı/ ulug Tengri ağırladı/ anın kut kıw tozu togdı* “*Beyim kendisini askerlerden çalıp (saklanıp) gizlendi. Fırsat ve imkân kolladı. Yüce Allah ona zafer ihsan etti, bundan dolayı devletin ve bahtın tozu doğdu.*” (DLT, 2014: 132) manzumesi örnek verilir. Divan’da bu bağlamda başka örnekler de bulunmaktadır: “*ogrı tawar kundı hırsız malı çaldı*” (DLT, 2014: 242), *ogrı erig çubrattı* “*hırsız onun malını çaldı ve onu çırılçıplak bıraktı*” (DLT, 2014: 525), *ol ogırını öldürdi* “*o, hırsız vb.ni öldürdü*” (DLT, 2014: 107), *ötrük utun ogırlayu yüzke bakar/ elgin tüşüp birmiş aşig başra kakar*

“Bugün sadece hilekârlar ve adi adamlar kaldı. Konuğunun yüzüne hırsızmış gibi bakar. Yedirdiğini başına kakarak yolcu konuğunu minnet altında bırakır.” (DLT, 2014: 50).

Ogrı sözcüğünün DLT’de başka bir kullanımı da *yavız* sözcüğüyle birlikte: **beçkem urup atlaka/ Uygurdaki Tatlaka/ ogrı yavız itlaka/ kuşlar kipi uçtumız** “Atlarımıza alamet vurduk ve Uygur itlerine yöneldik –halkı kastediyor-. Kuşların uçuşu gibi onlara doğru uçtuk ve sonunda üzerlerine indik.” (DLT, 2014: 211). Türkiye Türkçesi’nde gündelik dilde bu kullanımların her ikisi de mevcuttur. *Hırsız uğursuz bizden uzak dursun.* (Acaba uğursuz, *ogırsız*’dan mı getirilerek kullanılmıştır?). Çünkü TS’de **uğru** ad olarak ve “*eskiden hırsız. Şehrin en korkunç, uğruları, katilleri buradan dışarı çıkamaz-S. Birsal.*” (TS, 2011: 2411) olarak açıklanıyor. *Hırsız* sözcüğü, günlük dilde çok yaygın kullanılan bir atasözümüzde “*Yavuz hırsız ev sahibini bastırır.*” (TS, 2011: 2553) şeklinde DLT’deki kullanımına benzer bir bağlamda *yavız* ve *ogrı* (hırsız) sözcüklerinin bir ikileme şeklinde benzer bir yapıyla söz konusu atasözünde de *yavuz hırsız* şeklinde bir ikileme olarak kullanılma ihtimali yüksektir.

Türk dilinin tarihi dönem sözlüklerine bakıldığında *hırsız* sözcüğüne dair sınırlı sayıda veri olduğu görülür. Osmanlı Türkçesi döneminde sözcük, *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı* adlı sözlükte “**hırsız** (günl.): s. oğrı, sârik, düzd, firib, tulvây, tolvay, çapğun, →fur, bkz. Hârâmî, hâyrsız.” (Tulum, 2011: 900) olarak gösterilmekte ve açıklamaya bakıldığında tıpkı Tietze gibi *harami* ve *hayrsız* sözcüklerine gönderme yapılmaktadır. *Hırsız* sözcüğüne dair elimizdeki diğer bir kayıt da 1882 yılında yazılmış İngilizce-Türkçe Sözlükteki “**thief, khırsız, sârik, düzd, oğrı**” (Redhause, 1856: 334) maddesidir. Tarama Sözlüğü’nde *hırsız* sözcüğüne XIX. yüzyıla ait bir kayıt verilmiştir: “**hırsız küreği** Sandalı yürütürken fişilti yapmaması için suyun dibine doğru çekilen kürek, küreklerin bu suretle çekilişi. *hırsız küreğiyle yanaşıp yalıya tenha/ bir alem-i mehtap edelim biz de felekte (Vasf. XIX. 95)*” (TTS, III, 1918). Bunun dışında başka bir örneğe rastlanmamıştır. Derleme Sözlüğü’nde ise *hırsız* sözcüğüne dair “**hırsız almaz Evlenmemiş kız**” (DS, VII, 2372) örneği bulunup başka bir örneğe rastlanmamıştır.

Yunus Emre’nin Risâletü’n-Nushiyye adlı mesnevisinde geçen “*Çırac yandı delil togru bulundu / Ev aydın oldu vü ugrı bilindi [594] Çırac didigüm îmân nûrı mutlak / Îmânluya dîdârın gösterür Hak [595] Ol ugrı didügüm şeytândur gezer / Kim dem-be-dem içinde fitne düzer [596]*” (Tatçı, 1991: 135) bu beyitlerde de görüleceği üzere, beyitlerdeki anlam “Çıra yandı delil doğru bulundu. Ev aydınlık oldu ve hırsız bilindi. Çıra dediğim mutlak iman ışığıdır. Hak, imanlıya yüzünü gösterir. O hırsız dediğim şeytandır, gezer ki daima fitne kurar.” şeklinde açık olarak *ugrı* “hırsız” sözcüğü üzerine kurulmuştur. Hırsızın bilinmesi

(görülmesi), evin aydınlık olmasına bağlanmıştır. Anlamın taşıdığı diğer beyitte de yine, benzer bir yapıyla bu sefer, iman ışığı ile görünen Cenâb-ı hakk'ın yüzüdür diyerek oluşturulan bu kurguda şeytan, hırsıza benzetilmiştir. Derin yapıda şair, bu benzetmeyi şeytan ve hırsızın ortak paydası olan görünmemesi üzerine kurgulamıştır.

Osmanlı Türkçesinde *şey degül* ifadesi, “→momentum; *hâyrsız, hırsız, bir nesneye yaramaz, bir keferete yaramaz, olur olmaz, lâ-şey, âdem degül, nâ-kes, muhânnes, mehmelât, lâ-hayre fthi.*” (Tulum, 2011: 1655) şeklinde geçmektedir. Bu ifadeye karşılık olarak kullanılan *hâyrsız, hırsız* ve *âdem degül* ifadeleri dikkat çekicidir. Söz konusu ifadeyi oluşturan şey “nesne” anlamında olduğuna göre aslında ifadenin temel anlam değeri, nesne değil, insan değil şeklindedir. Bağlamda nesnenin, insanın olmaması aslında görüntünün olmamasıdır. Söz konusu ifadeye hırsız karşılığının da verilmesi, temelde *hırsız* sözcüğünün görünmeme anlamını karşılamasındandır.

İlk olarak Uygur Türkçesinde tanıklanan *kır* ve *kırtış* sözcüklerinin günümüzde Anadolu ağızlarında *hır* ve *hırtış* olma olasılığı yüksektir. *Hırtış* sözcüğünü, Derleme Sözlüğü’nde “*hırtış (V) ciltteki pürüzler, hırtışık buruşukluk, pürüzlü*” (DS, VII, 2374); *hır* sözcüğünü de *iyilik, insanlık* (DS, VII, 2367) şeklinde tanımlayabiliyoruz.

Sonuç ve Öneri

Hırsız ve *hayırsız* sözcüklerinin Arap harfleriyle imlalarının aynı olması tek başına sözcüğün buradan dönüştüğünü açıklamaya yetmemekte ve etimoloji olarak kesin hüküm verilmesinde yetersiz kalmaktadır. *Hırsız* sözcüğüne yukarıda sıralanan veriler ışığında yeni bir bakış açısı geliştirilmesi gerekmektedir.

Türk dilinde hırsız anlamını karşılayıp Uygur Türkçesinden itibaren görülen *ogrı* (Clouston, 1972: 90) sözcüğünün taşıdığı anlama benzer bir mantıkla Oğuz Türkçesinde < *hır* + *sız* sözcüğünün de oluşturulduğunu düşünebiliriz. Çünkü *kır* “yüz, suret”, *kırtış* “yüz rengi, yüz, görünüş” sözcükleri ile DLT’de *kır yagı* “gizli, görünmeyen düşman” sözcüklerinin semantik ve fonetik benzerlikleri < *hır* + *sız* sözcüğünün tabanı için, *hır* < **hır* < *kır* şeklinde bir gelişimi düşündürür. Sözcüğün yapısını < **kır* + *sız* şeklinde düşünüp anlamını da *yüzü görünmeyen, görünüşü olmayan* şeklinde düşünmek hem fonetik hem de semantik açıdan mümkündür.

Hırsız sözcüğünün kökenine dair daha önce zikredilen Arapça kökenli *hayr* sözcüğünden < *hayır* + *sız* açıklamasına karşılık, sözcüğün kökünün Türkçe kökenli *kır* sözcüğünün olumsuzluk eki ile genişletilmiş şekli olan < *kır* + *sız* şeklinde açıklamanın daha doğru bir

yaklaşım olacağı savındayız. Sözcüğün *kırsız* > *hırsız* > *hırsız* şeklinde bir gelişim ile oluştuğunu düşünmekle birlikte bu yaklaşımı araştırmacıların dikkatine sunuyoruz.

Kısaltma ve Kaynaklar

AY→ Kaya, Ceval (1994), *Uygurca Altun Yaruk Giriş, Metin ve Dizin*, Ankara: TDK Yayınları.

Bayat, Fuzuli ve Aliyeva, Minara Esen (2008), *Eski Türkçe Sözlük*, İstanbul: Yalın Yayıncılık.

Clauson, Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford.

DLT→ Ercilasun, Ahmet Bican ve Akkoyunlu, Ziyat (2014), *Dîvanû Lügâti't-Türk, Giriş – Metin – Çeviri – Notlar – Dizin*, Ankara: TDK Yayınları.

DS→ *Derleme Sözlüğü* (1993), *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-XII*, Ankara: TDK Yayınları.

Eren, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Aydın Kitabevi.

Eyüboğlu, İsmet Zeki (1991), *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Gülensoy, Tuncer (2011), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

Huan VII→ Röhrborn, Klaus (1991), *Xuanzang's Leben und Werk. Teil 3. Die Alttürkische Xuanzang-Biographie VII*. VSUA Band 34, Wiesbaden.

KTLS→ *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* (1991), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Redhause→ Wells, Charles (1882), *Redhause's Turkish Dictionary*, London.

Tatçı, Mustafa (1991), *Yunus Emre Divânı Risâletü'n-Nushiye III Tenkitli Metin*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Tietze, A. (2009), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, II. Cilt F-J, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

TS→ *Türkçe Sözlük* (2011), Ankara: TDK Yayınları.

TTS→ *Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü* (1996), Ankara: TDK Yayınları.

Tulum, Mertol (2011), *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Ankara: TDK Yayınları.

Extended Abstract

There are multiple explanations in etymological dictionaries for the word *hırsız* “*techief*” in the Turkish language. However, there are different interpretations between these explanations. Some of these comments and explanations may be incorrect. Turkish borrowed words from the Arabic language. However, it is a wrong approach to accept Arabic because of the sound similarity of every unknown word. At the same time, this means disrespect to the Turkish language. In Turkish, the words used in the daily language should be evaluated in Turkish before the others. At least this should be the first point of view.

Whether or not the word *thief* used in Turkish is of Turkish origin is uncertain in the literature. It is determined that there is no consensus on the sources. There have also been incorrect evaluations of the word. It is necessary to solve the problem on the word of the thief. An etymology proposal for the word has been deemed necessary from a new perspective. In this subject, some sources that explain the origin of the word are given contradictory and non-language explanations; in some cases, no statement was made about the word. It would be appropriate to take the word *thief* from a concurrent point of view, which is seen as difficult to detect, from a point of view.

The word *thief* was observed by including the appearance of the other Turkish tribes from the first period until the present day. It was seen that the word was not seen in other groups of Turkish language only here, like some words seen in *Oğuz* group. The *Oguz* group was interpreted in Turkish dialects by looking at how the word was used. With this study, a new view that the word can be based on a different base with the perspective of time is brought to the attention of the researchers.

The fact that a word has not been seen in historical Turkish dialects does not mean that the word comes from another language. Perhaps the word was in the spoken language, but it was not recorded in the written language. Not detected at this time. But we can see the traces of these words from the words used today. Of course, by finding some phonetic and semantic evidence. In this article, we will develop a new perspective on the word *hırsız* “*techief*”.

When we look at the historical period dictionaries of the Turkish language, it is seen that there are limited data about the word *thief*. The word, *thief*, was first witnessed in the Turkish language in the 17th century. Firstly, the words *kır* and *kırtış*, which are witnessed in *Uighur* Turkish, are likely to be *hır* and *hırtış* in *Anatolian* dialects.

The fact that the words of the thief and the bad words are identical with the Arabic letters is not sufficient to explain that the word has transformed from here. The data listed above, the word thief must be improved in the light of a new perspective.

In Turkish, there is the word *ogru* (Clouston, 1972: 90) which meets the meaning of the thief and has been seen since the Uighur Turkish. In the same way as the meaning of this word, we can think that the word < *hır + sız* was also created in Oghuz Turkish. Because the semantic and phonetic similarities of the words *kır yagı* “hidden enemy” in DLT with the words *kır* “face” and *kırtış* “face color, outlook” suggest the development of *hır* < **hır* < *kır* for the base of the word < *hır + sız*. It is possible to think of the structure of the word as <**kır + sız* in terms of the meaning of the face invisible, non-visible both phonetically and semantically.

It is likely that the root of the word is Turkish, in response to the statement of < *hayr + sız* from the previously mentioned Arabic word *hayr*, which is the origin of the word Thief “*hırsız*”. The negative shape of the word *kır* can be a more accurate approach to explain the word as the expanded shape with the suffix <**kır + sız*. It can be thought that the word has been formed by *kırsız* > *hırsız* > *hırsız* development. We present this approach to the attention of researchers.